

Od Redakcji

Dziesiąty tom rocznika „Echa Przeszłości” ma wyjątkowy charakter z co najmniej dwu powodów. Jest numerem jubileuszowym, gdyż zamyka pierwszą dekadę istnienia naszego czasopisma, a jednocześnie ukazuje się z okazji XVIII Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich zorganizowanego w Olsztynie w dniach 16–19 września 2009 r. To niezwykle ważne wydarzenie dla całego środowiska, a szczególnie dla historyków olsztyńskich, skłoniło Redakcję do wyjątkowego doboru publikowanych tu tekstów i materiałów. Zachowując tradycyjną strukturę naszego rocznika, zdecydowaliśmy się na prezentację tekstów napisanych wyłącznie przez przedstawicieli naszego środowiska naukowego, przede wszystkim uniwersyteckiego, choć są prezentowane też prace innych historyków z regionu Warmii i Mazur.

Jubileuszowy tom „Ech Przeszłości” otwiera szkic autorstwa Norberta Kasparka, dziekana Wydziału Humanistycznego UWM, w którym krótko scharakteryzował uniwersyteckie środowisko historyczne Olsztyna. Jego artykuł koresponduje z opracowaniem autorstwa Zoji Jaroszewicz-Pierestawcew, dyrektora Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych UWM w Olsztynie, poświęconym dziejom tej instytucji, macierzystej dla naszego rocznika. Tradycyjnie najobszerniejszy, ułożony w porządku chronologicznym, dział „Artykuły i rozprawy” zawiera teksty, które można pogrupować w następujące zakresy tematyczne. Szeroko rozumianej historii politycznej dotyczą rozprawy: Grzegorza Białuńskiego, podnoszącego nowe ustalenia w sprawie krótkotrwałej okupacji przez Krzyżaków części ziemi chełmińskiej w latach 1231–1232; Ireny Makarczyk, piszącej o stosunku króla Jana Kazimierza do Warmii; Jana Sobczaka, przedstawiającego historyczne i współczesne kontrowersje wokół zbrodni na rodzinie ostatniego cara Rosji; Tomasza Gajownika, kreślącego sylwetkę Stefana Mayera – wybitnego oficera polskiego wywiadu w okresie międzywojennym; Marka Jabłonowskiego, ukazującego kluczową rolę, jaką odegrał Komitet Polityczny Rady Ministrów w procesie tworzenia władzy wykonawczej odrodzonej Rzeczypospolitej; Pawła Letko, opisującego stan bezpieczeństwa w powiecie kętrzyńskim w latach 1945–1946, i Piotra Majera, analizującego prawne i organizacyjne aspekty funkcjonowania Ministerstwa Spraw Wewnętrznych u schyłku PRL. Historią społeczno-gospodarczą zajmują się: Adam Chęć i Jan Gancewski, opisujący rolę leśniczego w ekonomice państwa krzyżackiego, oraz Zygmunt Stefan Zalewski, analizujący wpływ przeobrażeń gospodarczych i społecznych na rozwój imperium brytyjskiego w XIX w. Polskiej i obcej myśli politycznej poświęcone są rozprawy: Romana Jurkowskiego, piszącego o działaczach efemerycznego Polskiego Stronnictwa Krajowego z Rusi, zorganizowanego na początku XX w., i Selima Chazbijewicza, omawiającego muzułmański aspekt polityki narodowościowej bolszewików w latach 1917–1920. Dwa teksty zajmują się historią wojskowości: Miron Wolny pisze o organizacji armii najmniejszej na szczeblu

kadry dowódczej w wojskach Hannibala, zaś Tomasz Strzeżek o epizodzie z dziejów powstania listopadowego w województwie sandomierskim. Historia kultury i sztuki także znalazła odzwierciedlenie w jubileuszowym numerze „Ech Przyszłości”: postać Izzydora Kajetana Wysłoucha, najwybitniejszego polskiego przedstawiciela modernizmu katolickiego, przypomina Stanisław Gajewski; artykuł Janusza Hochleitnera poświęcony jest problematyce sztuki ludowej i jej wpływu na świadomość narodową Warmiaków w II połowie XIX w.; Alojzy Szorc opisał wartość naukową 13 tomów źródeł do dziejów Warmii wydanych przez historyków niemieckich w latach 1860–1937; Tadeusz Filipkowski pisze o pierwszych 17 polskich średnich szkołach ogólnokształcących powstałych na Warmii i Mazurach w latach 1945–1947, zaś Małgorzata Szostakowska przedstawia rozwój prasy w Kłajpedzie na przełomie XIX i XX w.

W dziale „Dokumenty i materiały” publikujemy trzy materiały źródłowe: sprawozdanie niemieckiego archeologa Carla Engela z inspekcji muzeów litewskich z lat 1941–1942 opracował Mirosław Janusz Hoffmann; list mazurskiego chłopca Adama Guni do olsztyńskiego superintendenta Grzegorz Jasiński analizuje w kontekście wydarzeń pierwszej wojny światowej; materiały polskich przedwojennych służb bezpieczeństwa na temat polskich komunistów przygotował natomiast Karol Sacewicz. Zagadnieniom historii nauki i szkolnictwa poświęcone są dwa opracowania znajdujące się w tym dziale: Andrzej Kopiczko przedstawia losy Wyższego Seminarium Duchownego „Hosianum” od 1945 do 1962 r.; Danuta Kasperek opisuje początki Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie na podstawie akt przechowywanych w Archiwum Uniwersyteckim.

Pragniemy też zwrócić uwagę Szanownych Czytelników na trzy teksty z działu „Problemy i dyskusje”. Anna Żeglińska podejmuje kwestię kolejności badawczej w opracowaniu materiałów z archiwum rodowego, zaś drugi artykuł metodologiczny pióra Izabeli Lewandowskiej jest próbą systematyzacji opisu bibliograficznego źródeł mówionych. Ważnym głosem w dyskusji na temat poziomu wiedzy historycznej w tzw. ruchu małych ojczyzn jest artykuł Janusza Jasińskiego, apelującego aby w tym ruchu „uniknąć afirmowania dziedzictwa ziemi skierowanego przeciw Polsce”.

Tradycyjnie, jak w każdym numerze, przedstawiony opis uzupełniają recenzje, kronika naukowa i niestety coraz częściej pojawiający się dział „Pożegnania”.

Okrażła rocznica ukazywania się „Ech Przeszłości” to czas ocen i podsumowań, które Witold Gieszczyński, jako redaktor naczelny czasopisma, zawarł w *Bilansie dziesięciolecia* zestawiając przy tym bibliografię zawartości rocznika za lata 2000–2009.

Oddając Szanownym Czytelnikom dziesiąty tom naszego rocznika, na trwale wpisano już w życie naukowe kraju, dziękujemy jego założycielom, redaktorom, współpracownikom, recenzentom, wydawcom i autorom, a przede wszystkim Wam za życzliwość, nierzadko merytoryczną krytykę i jakże często potrzebne wyrazy sympatii i poparcia.